

**GLAZBENA GRAĐA
U SVEUČILIŠNOJ
KNJIŽNICI U PULI, S
POSEBNIM OSVRTOM NA
SPOMEN-SOBU ANTONIJA
SMAREGLIE**

TIJANA BARBIĆ DOMAZET

Sveučilište Jurja Dobrile u Puli,
Sveučilišna Knjižnica
btijana@unipu.hr

NUŠA HAUSER

Centar za nematerijalnu kulturu Istre
Etnografskog muzeja Istre, Pazin
nusa.hauser@gmail.com

Sveučilišna knjižnica u Puli općeznanstvena je knjižnica dvojake funkcije: sveučilišne (znanstvenoistraživačke) i kulturološke (čuvanje pisane baštine, osobito baštine regionalnoga i nacionalnog značenja). Osnovana je 1949. godine pod nazivom Naučna biblioteka, i to pretežito na fondusu nekadašnje Pokrajinske knjižnice Istre (Biblioteca Provinciale dell' Istria), koja datira iz 1861. godine. Od 1932. Knjižnica je dobivala obvezni primjerak publikacija iz Istre. Kako je fond bio oskudan knjigama na hrvatskom jeziku, 1950-ih se počinju sustavno nabavljati stare hrvatske knjige. Od 2006. Knjižnica postaje sastavnicom integriranog Sveučilišta Jurja Dobrile u Puli i središtem knjižničkog sustava Sveučilišta. Kao sastavni dio infrastrukture znanstvene i nastavne djelatnosti na pulskom Sveučilištu, prikuplja građu potrebnu u

visokoškolskoj nastavi i znanstvenoistraživačkom radu te osigurava njezinu dostupnost korisnicima.

Smještena u središtu Pule, Knjižnica se prostire na oko 3800 m² i na sedam lokacija te zapošljava 22 djelatnika. Knjižnični fond obuhvaća više od 320 000 svezaka knjiga, 6602 naslova periodike, od čega 1315 naslova novina i 5411 naslova časopisa, 40 svezaka i 26 kutija rukopisa znanstvenika iz Istre, 680 magistarskih i doktorskih radova (2003. – 2012.), 231 DVD, 4437 CD-ova i CD-ROM-ova te drugu knjižničnu građu.

**GLAZBENA GRAĐA
SVEUČILIŠNE KNJIŽNICE U PULI**

Glazbena građa najvećim je dijelom prišla na temelju modela obveznog primjerka Republike Hrvatske, prema kojemu je Knjižnica od 1951. godine primala samo primjerke koji su bili izbor iz cjelokupnog tiska s područja Hrvatske, dok od 1959. stječe zakonsko pravo na obvezan primjerak svih tiskanih publikacija iz Hrvatske.

Vrlo je malo istraživanja koja se bave glazbenom građom naše knjižnice. „Glazbeno-arhivska karta Hrvatske iscrtana je u prilično cjelovitim i iscrpnim okvirima 1981. godine rezultatima sveobuhvatnog anketiranja raznih kulturnih i crkvenih institucija... *Sređivanje, katalogiziranje i obradba muzikalija i drugih glazbenih izvora u Hrvatskoj* je u ovom trenutku jedini aktivni znanstveno-istraživački projekt u sklopu kojeg se sustavno sređuju stariji glazbeni fondovi na području čitave Hrvatske... spomenutim upitnikom bilo je obuhvaćeno sveukupno 115 crkvenih i samostanskih institucija na području porečke

i pulske biskupije te 6 muzejskih institucija... te Sveučilišna knjižnica u Puli.“

Zaključak citiranog rada iz 2000. godine otkriva poražavajuću činjenicu: „čak i u pregledu znanstvenih glazbenih fondova Hrvatske, koji je objavljen u petom svesku RISM-ovog niza C, spomenuta su samo četiri istarska lokaliteta: Franjevački samostan u Pazinu, Puli i Rovinju te fond Sveučilišne knjižnice u Puli. Tom je prilikom dat vrlo kratak opis fondova“.

Akademik Stanislav Tuksar, voditelj projekta *Sređivanje, katalogiziranje i obradba muzikalija i drugih glazbenih izvora u Hrvatskoj*, u svom radu objavljenom 1991. godine nagovještava da će projekt trajati barem 25 godina, a građu, među ostalim, razvrstava na međunarodno, nacionalno i lokalno važnu, pri čemu onu iz naše knjižnice svrstava u građu lokalne važnosti.

GLAZBENA ZBIRKA

Glazbena bi zbirka, prema definiciji, trebala prikupljati, čuvati i činiti dostupnom građu vezanu za glazbu i glazbenike. Praksa pokazuje da je većina takvih zbirki dio neke knjižnice ili institucije te je postalo pravilom da se kao glazbene zbirke registriraju i druge ustanove koje posjeduju takav materijal. Iskustvo naše knjižnice pokazuje da je postojanje, a pogotovo razvoj zbirke bilo koje vrste građe neusporedivo kvalitetniji ako ona ima voditelja, tj. ako je imenovana osoba koja je izravno odgovorna i zadužena (samo) za nju. Briga o zbirci mora biti aktivna: nabava treba biti planirana i ciljana (ne stihijska), obrada redovita i ažurna te sadržajno dublja nego u općem dijelu fonda, s posebnim naglaskom na analitičkoj obradi, komunikacija s kori-

snicima mora biti pouzdan kanal dobivanja informacija, a informiranje javnosti treba biti pravodobno i redovito. Kad je riječ o specijaliziranim zbirkama kakve su npr. grafička, kartografska, glazbena i sl., važna je specijalizacija voditelja te njegovo umijeće aktivnog povezivanja knjižničarske struke sa specifičnim strukama, sudjelovanje na stručnim skupovima te stalno stručno usavršavanje u obje dimenzije njegova rada i interesa.

Zapošljavanjem dipl. muzikologinje kao voditeljice 1995. godine formirana je Glazbena zbirka koja, osim obveznih primjeraka, okuplja i građu iz donacija te građu nabavljenu kupnjom. Nažalost, sve to traje vrlo kratko jer nakon odlaska voditeljice 1996. godine Zbirka prestaje aktivno raditi.

Zbirka danas ima oko 1400 svezaka notnih publikacija i fonoteku s više od 2500 zvučnih zapisa, pretežito klasične glazbe, referentne publikacije (glazbene enciklopedije, leksikone i rječnike) te slušaonicu opremljenu audioopremom. Voditeljica Zbirke Đulijana Ličinić u svom je radu skrenula pozornost na posebno vrijedne izvore: „U procesu sistematiziranja i obradbe glazbenog materijala pohranjena u inventarnim popisima i katalozima nalazimo prilično bogat fond... Nekoliko iznimno vrijednih glazbenih izvora u ustanovi se čuva već stoljećima, primjerice treće izdanje pjesmarice *Citara Octochorda* iz godine 1757., te autograf opere Antonija Smareglie *Nozze istriane* iz 1895.“ Kako je jedna od sastavnica pulskoga integriranog Sveučilišta i Odjel za glazbu, logično je i prirodno da bi se trebala uspostaviti veza između glazbenog fonda Knjižnice te studenata i profesora tog odjela. Profesori Odjela ujedno su i

skladatelji i autori udžbenika, tako da su Knjižnici dvostruko zanimljivi s obzirom na to da je jedna od njezinih osnovnih zadaća i obogaćivanje Zavičajne zbirke Histrice prikupljanjem i obradom građe autora iz Istre. Iako nakon odlaska njezine voditeljice Glazbena zbirka nije ugašena, pristigla se građa, nažalost, obrađuje sporadično, tako da nije u potpunosti ni na pravi način korisna najbližim i korisnicima i onima kojima je najpotrebnija. Dio Glazbene zbirke čini i ostavština Antonija Smareglie koja je izdvojena kao zasebna cjelina.

Slika 1. Antonio Smareglia (1854.-1929.)

Antonio Smareglia (sl. 1.) istarski je skladatelj rođen u Puli 1854., a umro je u Gradu pokraj Trsta 1929. godine. „Rođen je u ulici koja se tada zvala Via Nettuno, nedaleko od Foruma, gdje se danas nalazi njegova spomen-soba, odakle je kao dječak često ‘bježao’, kako se prisjećala njegova najmlađa kći Silvia, da bi uživao u moru, njegovim svjetlima i raspoloženjima. Od toga mora je, nakon što je odrastao, dobivao inspiraciju. More je motiv koji se ponavlja i u životu umjetnika, to je element koji

oplakuje grad u kojemu je rođen 5. svibnja 1854. kao i mjesto (Grado) u kojemu je maestro umro 15. travnja 1929.“ Svoj burni život proveo je u raznim europskim gradovima: Beču, Grazu, Milanu, Trstu, Veneciji, Puli, Fažani. Poznanstvo s pobornicima umjetničkog kruga Scapigliatura, koji su u drugoj polovici 19. st. težili obnovi talijanske umjetnosti i jedinstvu različitih umjetnosti, zbog čega su raspravljali o eksperimentiranju strukturom i tematikom libreta, kao i opernim načelima Richarda Wagnera, navelo ga je da osmisli novu vrstu tzv. glazbenog kazališta (*teatro di poesia*). Najvažnija su njegova djela opere *Le Nozze Istriane* (Istarska svadba); *Vassallo di Szigeth* (*Sigetski vazal*) (nastala u suradnji s libretistom Luigijem Illicom) te opere novog stila, tzv. kazališta poezije, skladane u suradnji s pjesnikom i novinarom Silvijem Bencom – *Oceana*, *Falena*, *Abisso*; simfonijske skladbe za orkestar; klavirske skladbe...

Krajnosti njegova umjetničkoga i društvenog iskustva, usponi i padovi, put od popularnosti do sljepoće i siromaštva obilježja su njegova burnog života. Prema mišljenju dijela struke, njegov vagnerijanski duh nije se uklapao u verdijevski štih Italije tog doba i to je rezultiralo nedovoljnim priznavanjem njegove kvalitete.

SPOMEN-SOBA ANTONIJA SMAREGLIE

Skladateljeva ostavština darovana je 1990. godine Gradu Puli, a brigu o njoj vodi Sveučilišna knjižnica. Nakon višegodišnjih pregovora smještena je u Spomen-sobu koja je otvorena 5. svibnja 2004. godine, na 150. obljetnicu skladateljeva rođenja, u prizemlju njegove rodne kuće u Puli, na adresi Augustov prolaz

Slika 2. Spomen-soba Antonia Smareglie u prizemlju njegove rodne kuće; snimio: Ivan Kraljević

3.¹ Uređenje Spomen-sobe financirali su talijanska regija Veneto, Istarska županija i Grad Pula. Umjetnikovu ostavštinu čine pisma, fotografije, partiture, publikacije, slike, umjetnička djela posvećena skladatelju te zvučni zapisi i videozapisi njegovih skladbi. Dokumentarne izložke Knjižnici su darovali skladateljevi nasljednici. Spomen-soba je za posjetitelje otvorena svakog dana od 11 do 12 sati, ljeti i u večernjim satima te i u drugim terminima prema potrebi. Sveučilišna se knjižnica

¹ Na zgradu je još 5. svibnja 1990. postavljena spomen-ploča na kojoj na hrvatskome i talijanskom jeziku piše: „Ovdje je rođen Antonio Smareglia, glasoviti kompozitor koji je svojom umjetnošću oplemenio istarsku zemlju.“

brine o ostavštini uz redovitu financijsku pomoć Grada Pule. Posjetiteljima su na raspolaganju katalozi na hrvatskome i talijanskome te na engleskome i njemačkom jeziku, kao i glazbena slušalonica (sl. 2.).

OBRADA I ZAŠTITA GRAĐE SPOMEN- SOBE

Briga o zaštiti ostavštine podrazumijeva i brigu o prostoru u kojemu se ona nalazi. Prizemlje skladateljeve rodne kuće, iako lokacijski izvanredno u smislu šireg dokumentiranja njegova života i povezivanja prošlosti sa sadašnjošću, zahtjevno je za održavanje zbog starosti zgrade (unatoč tome što je prostor prije otvorenja Spomen-sobe građevinski detaljno obnovljen te unatoč nabavi odvlaživača zraka i grijaceg tijela). Programskim sredstvima za 2010. godinu obnovljen je dio pročelja Spomen-sobe, oličen je dio unutarnjeg prostora te prozori i vrata.

Još prije ostvarenja dugogodišnjeg sna o povratku maestrove ostavštine u njegovu rodnu kuću, Sveučilišnu su knjižnicu posjećivali zainteresirani laici – ljubitelji njegova opusa, kao i muzikolozi. Prvi djelomičan popis građe napravila je i objavila muzikologinja dr. sc. Lada Duraković, koja taj svoj uradak naziva samo „uvidom u neke tajne dvaju kovčega“.²

Još prije ostvarenja dugogodišnjeg sna o povratku maestrove ostavštine u njegovu rodnu kuću, Sveučilišnu su knjižnicu posjećivali zainteresirani laici – ljubitelji njegova opusa, kao i muzikolozi. Prvi djelomičan popis građe napravila je i objavila muzikologinja dr. sc. Lada Duraković, koja taj svoj uradak naziva samo „uvidom u neke tajne dvaju kovčega“.²

² Duraković, Lada. Građa za povijest hrvatske glazbe: ostavština Antonia Smareglie u Glazbe-

Godine 2005., otvorenjem Spomen-sobe, dio ostavštine (dokumentarna građa – rukopisi, novinski isječci, dopisnice, posvete, vrijednosni papiri, pozivnice, različiti pravni dokumenti i sl.) pohranjen je u trezorskoj sobi Sveučilišne knjižnice te je započelo njezino popisivanje. Građu do 2009. godine popisuju studenti, tako da je taj popis, bez obzira na uloženi trud i točnost, ipak samo i upravo – puki popis. U želji da damo što više korisnih, stručnih i zanimljivih informacija o sadržaju, u suradnji s profesoricom Odjela za glazbu Sveučilišta Jurja Dobrile mr. art. Mirjanom Veljović, odlučili smo u taj rad uključiti stručnu osobu, muzikologa, koji bi svojim stručnim napomenama pridonio vrednovanju zbirke. Pokazalo se da je takvih stručnjaka u Istri malo i da su vrlo zauzeti tako da smo osobito zadovoljni što smo od 2010. godine taj posao povjerali muzikologinji i dokumentaristici Nuši Hauser, koja od tada predano, iako s malim prekidima, radi na popisivanju građe. Obradena se građa usporedno i kontinuirano zaštićuje izradom specijalnih mapa i kutija za svaki pojedini dokument, što radi naš knjigoveža. Osim spomenute obrade, od 2013. godine svaki se dokument digitalizira.

IZ KORESPONDENCIJE

Od ukupno 938 jedinica iz korespondencije Antonija Smareglie (izvornika, fotokopija, prijepisa), 547 je sistematizirano, inventarizirano i sadržajno opisano. Svaki dokument prate podaci o vrsti i tipologiji materijala (pisama, dopisnica, razglednica, telegrama, pozivnica, poru-

noj zbirci Sveučilišne knjižnice u Puli. // *Arti Muses*, 29/2 (1998), 285-296.

ka, bilješki, službenih i pravnih dokumenata i potvrda i dr.), o autoru i primatelju te o datumu i mjestu/lokaciji, kao i o broju stranica ili listova dokumenta te o jeziku kojim je napisan. Glavninu informacija prenose pisma, a godine njihova nastanka sežu od 1900. do kraja 1980-ih. Sadržaj potpisuju članovi obitelji skladatelja Antonija Smareglie (Ariberto, Aldo, Silvano, Giulio...) i sam skladatelj, a korespondencija je naslovljena na različite primatelje i stizala je s različitih adresa – dakle, riječ je o obiteljskoj, prijateljskoj, suradničkoj, kolegijalnoj i institucijskoj korespondenciji.

U dokumentima se spominju nazivi raznih ustanova: L' Associazione *Viva Verdi*, Universal Edition, Giunta Comunale di Pola, Circolo Musicale Giuliano, Circolo Smaregliano; svih većih talijanskih kazališnih i opernih kuća (Trst, Venezia, Bologna, Torino, Milano, Verona, Roma...); Associazione Smaregliana; Societa' Italiana degli autori ed editori... Susrećemo imena poput Carla Saiza, Artura Toscaninija, Huga Tomicicha, Luigija Illice, Silvija Benca i Aurelie Gruber Benco, Emila Hertzke, Sandora Janosa... Pisma su upućivana i muzikolozima, novinarima i glazbenim kritičarima: Paolu Isottu, Giovanniju Carliju Balloli, Renzu Allegriju, Mauriziju Costanzu, Brunu Cernazu, Luigiju Pestalozziju, Rubensu Tedeschiju, Gianandreji Gavazzeniju, Brunu Manzinu, Michelangelu Zurlettiju, Vittoriju Marangoneu... Nadalje, pošta je od 1932. do 1974. godine slana izdavačkim i novinskim kućama i nakladnicima kao što su Ricordi, Sonzogno, *Corriere della sera*, *La Repubblica*, *Il Messaggero*, *Gente* i RA, no i uglednicima i političarima.

U cjelokupnoj se korespondencijskoj građu naziru i otkrivaju procesi i postupci osnivanja ustanova i udruženja, političke, kulturne i društvene prilike, njihova dinamika razvoja i transformacije, odnosi – privatni i međuinstitucionalni, te zakonske odredbe i pravni postupci određivanja i upravljanja autorskim pravima. Naime, znatan dio dokumenata čine pisma čiji se sadržaj odnosi upravo na autorska prava i prava izvedbe djela Antonija Smareglie. Posrijedi su različiti ugovori te korespondencija kojom se nastoje tumačiti, preoblikovati, mijenjati ili sasvim ukidati potpisani članci i prava. Glavninu takvog sadržaja u obrađenoj dokumentaciji potpisuje Gaudenzio della Zonca, odnosno njegov nasljednik Alessandro della Zonca. Oni su, naime, potpisom ugovora od 6. srpnja i 20. studenog 1901. ostvarili vlasnička prava nad dijelom Smareglieva opusa.

II Caso Smareglia (slučaj Smareglia)

Pojam *Il Caso Smareglia* (slučaj *Smareglia*) vrlo se često provlači kroz znatan broj jedinica posvećenih afirmaciji, popularizaciji i valorizaciji imena i djela Antonija Smareglie. Velik broj pisama koja potpisuje unuk Silvano Smareglia, kao i skladateljeva oporuka datirana 18. siječnja 1923. godine, upućuju na „slučaj”, uz objašnjenje da skladateljeva umjetnička ostavština za njegova života nije doživjela onakvu sreću kakvu joj je on poželio i za koju smatra da joj pripada zbog njezine vrijednosti. Kao razlog tomu navodi „(...) borbe i proganjanja od moćnika i njihovih interesa kojima je, a posebice u Italiji i Trstu, spriječen komercijalan razvoj njegove umjetničke aktivnosti, i to na najokrutniji način” (sl. 3.).

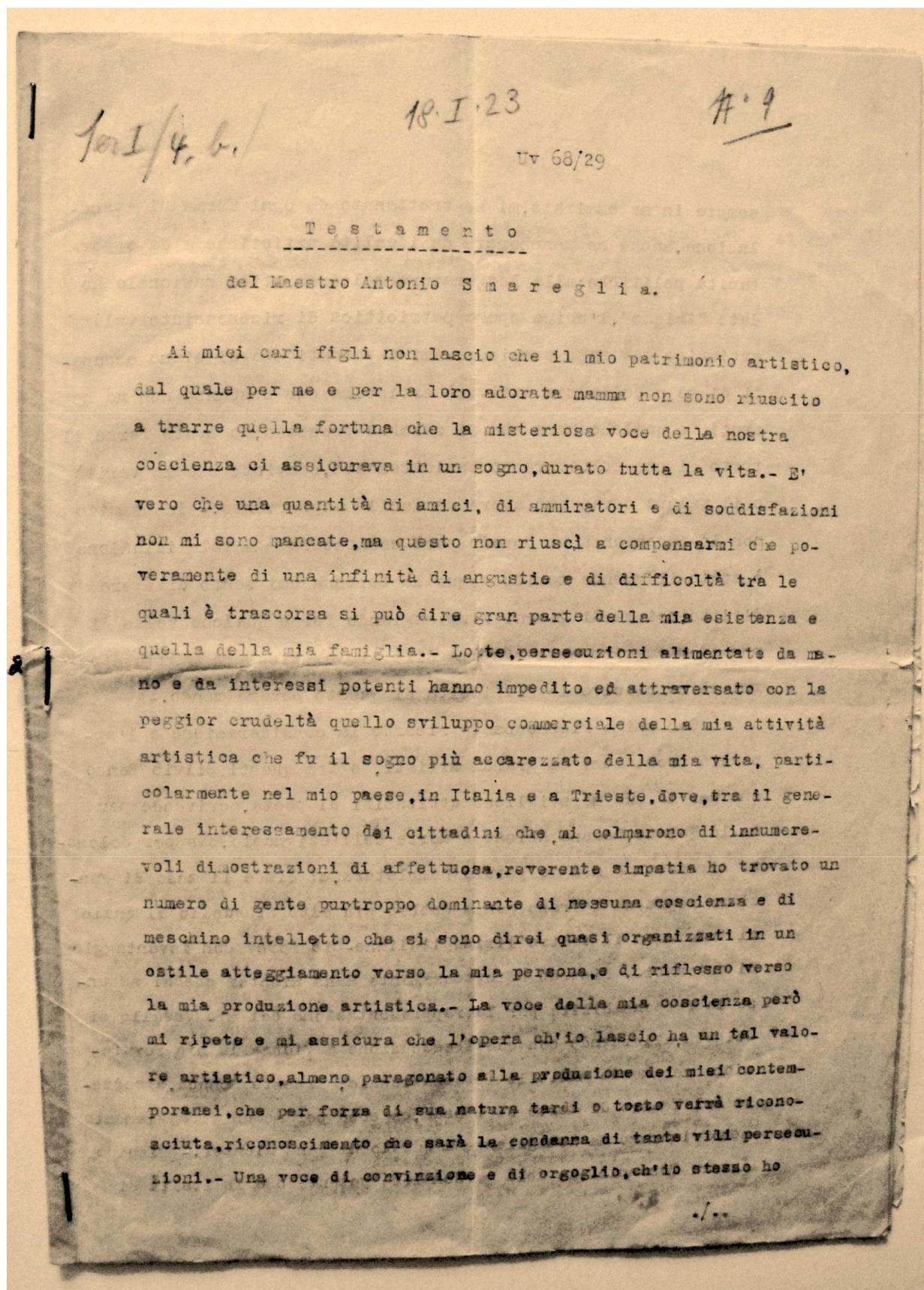
I nakon skladateljeve smrti i upornih upozoravanja na „slučaj“, obitelj i bliski suradnici nastavili su sustavno i intenzivno upozoravati na „nepravde, progone i osude“ koje je skladateljevu stvaralaštvu, pa i njegovoj obitelji, nametnula „mafijaška, korumpirana i izmisticirana“³ talijanska glazbena scena. Silvano Smareglia u svojim pismima, upućenima na brojne privatne i službene adrese, neprestano navodi „nesretnu sudbinu Antonija Smareglie i životni put prožet opresijom, camorrom, oportunistom, klijentelizmom, korupcijom i izdavačkim monopolom“.⁴

Veći je broj pisama upravo određen *slučajem Smareglia*. Unatoč upornim molbama za novim izvedbama djela iz skladateljeva opusa, od vodećih talijanskih opernih i kazališnih kuća redovito su stizale odbijenice s jednostavnim i kratkim obrazloženjem da nisu u prilici uvrstiti djela tog skladatelja u programe svojih koncertnih ili opernih sezona – što zbog strogo određenog koncepta u koji se Smareglia svojim stilom ne uklapa, što zbog unaprijed određenog repertoara za sljedećih nekoliko sezona.

Duboko razočarani takvim ignoriranjem velikih talijanskih glazbenih kuća, posebice onih iz Trsta, Milana i Rima, i Circolo Musicale Giuliano nekoliko se puta obraća gradskom upravitelju s molbom

³ Iz pisma Silvana Smareglie Tamasu Palu (Monfalcone, 3. veljače 1987.); AS-534; Ostavština Antonija Smareglie Sveučilišne knjižnice u Puli.

⁴ Jedan se takav citat otkriva u korespondenciji Massimo Mila - Silvano Smareglia - Massimo Mila (La Salle/Aosta, 7. rujna 1959., Torino, 22. veljače, 4. ožujka 1960./ Monfalcone, 22. ožujka, 29. siječnja 1977., 18. veljače, 24. ožujka 1976.); AS-609; Ostavština Antonija Smareglie Sveučilišne knjižnice u Puli.

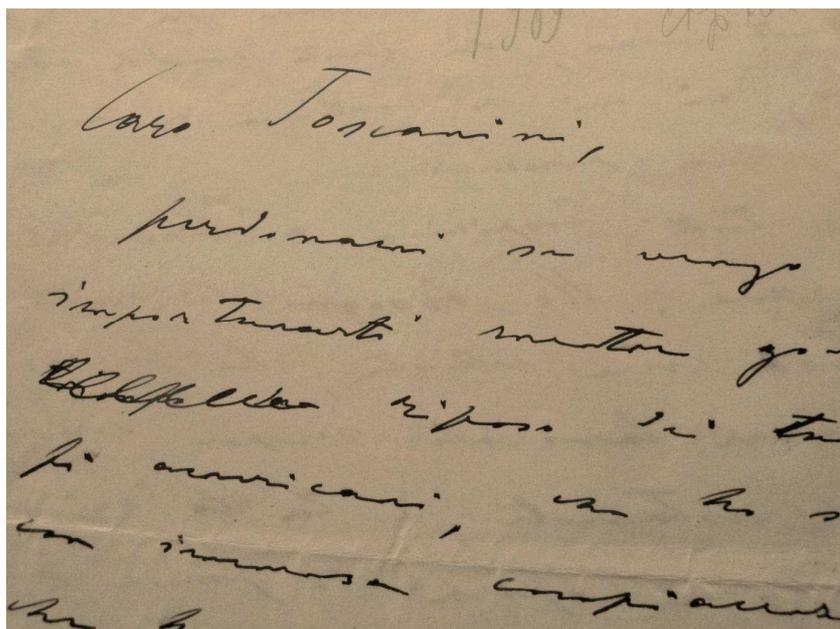
Slika 3. Testamento (oporuka) Antonija Smareglie (AS-476); snimila: Nuša Hauser

da se pri ministarstvu prosvjete zauzme za *slučaj Smareglia*, ne bi li se na taj način pridonijelo boljitku talijanskog teatra i nacije uopće. Bezbroj je takvih pisama upućeno i milanskoj Scali, a iz pisama pojedincima posebno se zanimljivim pokazalo ono koje je Silvano Smareglia 1973. uputio muzikologu i glazbenom kritičaru Giovanniju Carlu Balloli.⁵

Ponukan Ballolinim zaključkom da je „Giacomo Puccini (sviđalo se to nekima ili ne) najveći talijanski glazbenih prvog Novecenta (...)“, potpisnik pisma odlučno tvrdi da taj epitet pripada Antoniju Smareglii. U svom odgovoru,⁶ u kojemu upozorava na „fanatizam“ autora pisma, Ballola navodi kako je prilično pretjerana formulacija da je Smareglia „najveći talijanski glazbenik i simfoničar kojeg je Italija ikada imala“ (sl. 4.). Spominje velika imena talijanske glazbene povijesti kako bi upozorio na suprotno, a zatim kratko i odlučno zaključuje kako takvo što „osoba koja je pri svijesti ne bi ni pomislila, a kamoli napisala“.

⁵ Iz pisma Silvana Smareglie Giovanniju Carlu Balloli (Monfalcone; 20. siječnja 1973.); AS-564; Ostavština Antonija Smareglie Sveučilišne knjižnice u Puli.

⁶ Iz prepiske na relaciji Giovanni Carli Ballola - Silvano Smareglia - Giovanni Carli Ballola (Roma, 18. siječnja 1973.; Monfalcone, 27. siječnja 1973.); AS-556; Ostavština Antonija Smareglie Sveučilišne knjižnice u Puli.

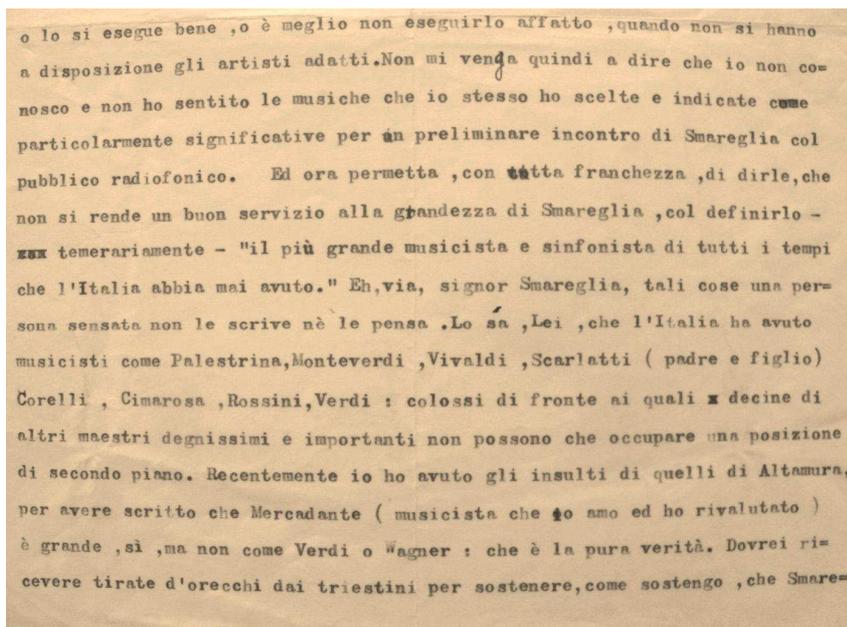
Slika 4. *Caro Toscanini...*(AS-289); snimila: Nuša Hauser

Kletva ili prešućeni motivi?

Neizostavno je kratko se osvrnuti i na pismo Antonija Smareglie Arturu Toscaniniju iz 1908. godine, kojim se otkriva nerijetko spominjana priča o „nesreći“ što je nosi ime tog skladatelja, a posebice njegova opera *Oceana*⁷ (sl. 5.). Tako skladatelj rezigniranim i vrlo iritiranim tonom piše da „(...) ukoliko je istina ono što se priča, da je dirigent povjerovao predrasudama kako *Oceana* donosi nesreću i kako je ne treba izvoditi, mora hitno na liječenje, te kako ga, ukoliko je stvarno nasjeo toj spletki, zbog patološkog karaktera čitave priče može tek žaliti“.

Sva dosad obrađena korespondencija zapravo nosi svojevrstni teret neuspjeha i nedovoljno prepoznate veličine i snage opusa toga pulskog skladatelj. *Slučaj Smareglia* obilježio je ne samo skladateljevu sudbinu već i sudbine njegovih

⁷ Iz pisma Antonija Smareglie Arturu Toscaniniju, 1909.; AS-289; Ostavština Antonija Smareglie Sveučilišne knjižnice u Puli.

Slika 5. *Eh, via, signor Smareglia...*(AS-556); snimila: Nuša Hauser

nasljednika koji potpisuju tisuće poziva za spas od te „kletve“. Izlaz vide u izvođenju njegovih djela te stoga predano, sustavno i redovito pišu niz pisama gotovo istovjetnog sadržaja (i pažljivo ih arhiviraju u tada privatnu, obiteljsku zbirku). Jednako tako, predano čuvaju i odgovore u kojima se pristojno (formalno?) izražava nemogućnost izvedbe, kao i one malo brojne i nešto hrabrije izlike kako je jednostavno riječ o djelima koja su u tom povijesnom trenutku „izvan mode“ i prostora predviđenog za talijanske autore.

U kontekstu spomenutih težnji bitan je motiv, i to obiju strana – motiv opernih i kazališnih kuća te njihovih upravitelja, kao i motiv obiteljskih nasljednika i nasljednika vlasničkih i/ili autorskih prava na izvedbu djela za koja su toliko uporno i dosljedno tražili prostor na daskama talijanskih ustanova. Dosad provedena istraživanja, uz ona koja tek slijede dokumentiranjem ostavštine Antonija Smareglie, tek trebaju dati odgovore na to pitanje i na druga pitanja koja iz njega proizlaze.

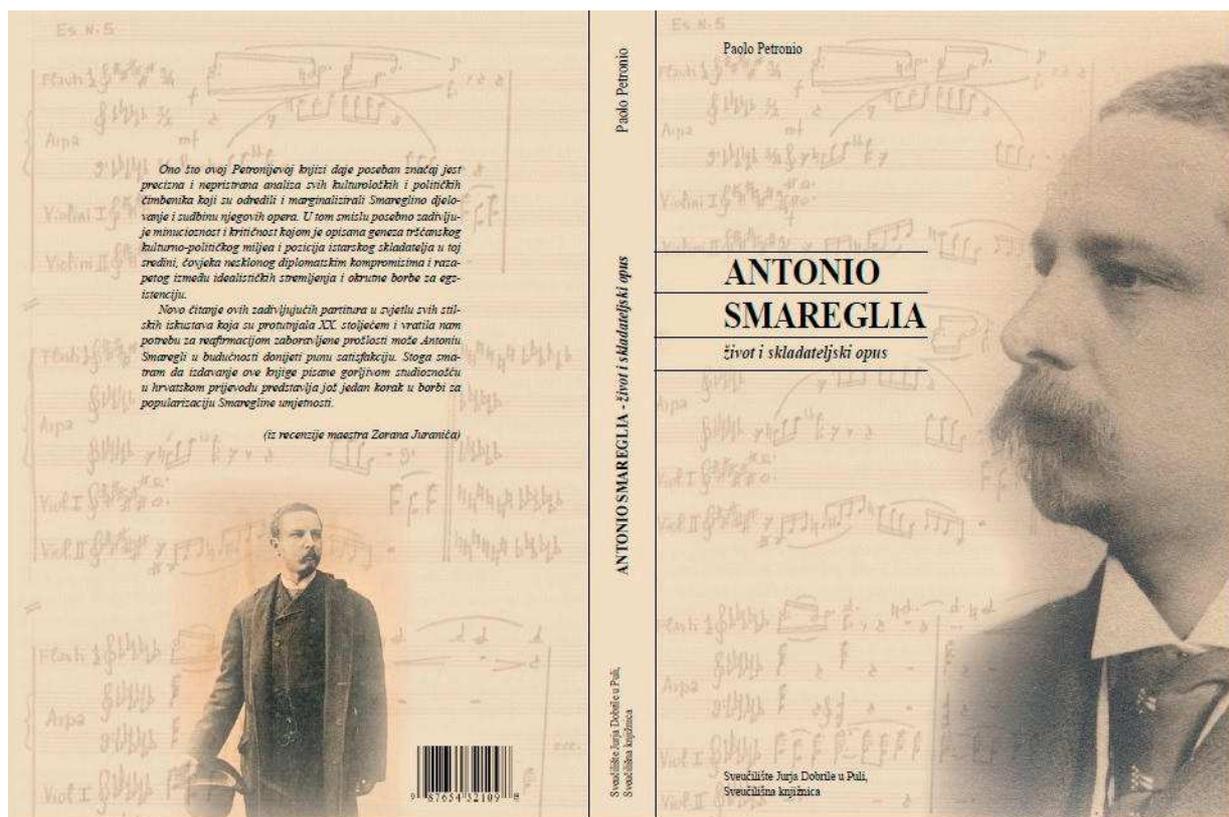
Nakon stručnog rada na fondu korespondencije, iz koje smo ovdje citirali samo neznatan dio, planirano je jednaku dokumentarističku i muzikološku pozornost pridati ostalim dijelovima ostavštine. Samo takvim pristupom Smareglievim djelima, uz osvješćivanje potrebe (i financijskog) podržavanja digitalizacije i stvaranja online baze podataka s konkretnom mogućnošću „servisiranja“ javnosti, naslovi

Antonija Smareglie doživjet će ono čemu je za života toliko težio: zamijećenosti, permanentnoj dostupnosti i novoj prilici za afirmaciju i popularizaciju...

Promocija Spomen-sobe

Zbirku populariziramo i činimo živom uključujući se svake godine u proslavu Dana grada Pule (koji se podudara s danom rođenja maestra – 5. svibnja) organiziranjem koncerata i predavanja te promocijom knjiga. Iako dnevni broj posjetitelja Spomen-sobe nije velik, iz godine u godinu raste, osobito u posebnim prilikama. Smatramo da bi uključivanje razgledavanja Spomen-sobe u itinerar turističkih vodstava kroz grad, u dogovoru s Udrugom turističkih vodiča, mogao i trebao povećati posjećenost.

Svake godine ponudu Spomen-sobe obogatimo nekim novim sadržajem. Tako smo 2009. prikazali film Ines Pletikos *Moć sudbine* s temom skladateljeva života i rada te smo projekciju DVD-a uvr-

Slika 6. Prijevod knjige Paola Petronija

stili u stalni postav izložbe. Godine 2010. prvi je put, u suradnji s Odjelom za glazbu Sveučilišta, održan niz predavanja i koncert u trajanju od dva sata, na kojemu su izvođena maestrova djela za klavir i glas. Petero predavača i troje glazbenika slušalo je otprilike 100 posjetitelja, većinom studenata Sveučilišta. U zimi te godine volonterskim smo programom *Pulski putovi knjige* obogatili i inače uspješno partnerstvo sa Sajmom knjige u Istri. Učenici i studenti-volonteri obučeni su da posjetiteljima Sajma budu vodiči kroz neobične znamenitosti grada (koje se ne mogu vidjeti u sklopu standardnih turističkih obilazaka), primjerice, kroz sve zbirke Knjižnice, pa tako i kroz Spomen-sobu Antonija Smareglie. Na Sajmu smo predstavili i knjigu nekadašnje voditeljice Glazbene zbirke dr. sc. Đulijane Ličinić van Walstijn „*Teatro di poesia*“

in the Opera House: The Collaboration Of Antonio Smareglia And Silvio Benco (tijekom rada u Zbirci toliko ju je zaokupila Smareglieva ostavština da je poslije doktorirala na toj temi, a knjigu je napisala na engleskom jeziku jer živi i radi u Irskoj, u Dublinu). Godine 2011. tiskano je i 500 primjeraka novog kataloga Zbirke jer je stari rasprodan. Godine 2012. uspjeli smo zatvoriti financijsku konstrukciju te privesti kraju dugogodišnji projekt prijevoda knjige Paola Petronija *Antonio Smareglia: život i skladateljski opus* (sl. 6.).

Godine 2013. prvi smo se put uključili u obilježavanje *Noći muzeja* promocijom spomenute knjige i prigodnim glazbenim programom, nastavljajući suradnju s našim Odjelom za glazbu (sl. 7.). Glazbene radionice Arena International, koje okupljaju domaće i inozemne profesore

**Sveučilišna knjižnica
Sveučilišta Jurja Dobrile u Puli**

u suradnji s volonterima, *Sanjačima* knjiga, i Odjelom za glazbu Sveučilišta uključuje se u manifestaciju
Noć muzeja:

Vodstvo po Spomen-sobi Mije Mirkovića i razgledanje ostavštine Eduarda Čalića (18.00)

Herkulov prolaz 1 – glavna zgrada Knjižnice

Mijo Mirković Eduard Čalić

Vodstvo po Spomen-sobi A. Smareglije (18.00)

Augustov prolaz 3

Predstavljanje knjige Paola Petronija „Antonio Smareglia: život i skladateljski opus“ (19.00)

Knjigu će predstaviti Zoran Juranić, Paolo Petronio (autor) i Bruno Dobrić (urednik)

Spomen-soba Antonia Smareglie, Augustov prolaz 3

A. Smareglia, salta tabla i Gheh, 1939

**Glazbeni program / Programma musicale
Augustov prolaz 3**

Nell'onde chiare
Georgie Goldin, sopran
Melita Lasek, klavir

Predigra 3. činu opere „Nozze istriane“
Josip Dobrić, klavir

Ruhelos
Renata Hrženjak, sopran
Melita Lasek, klavir

Salve Regina
Antonija Puček, sopran
Melita Lasek, klavir

Mađarski plesovi (izbor) iz opere Sigetski vazal
Josip Dobrić, klavir

Pater noster
Maja Orišković, sopran
Melita Lasek, klavir

Ave Maria
Antonija Puček, sopran
Melita Lasek, klavir

Vokalne izvođače uvježbala mr. art. Sofija Cingula (Sveučilišta Jurja Dobrile u Puli)
J. Dobrića uvježbala prof. S. Demarin (SCD "I. Matejčić Ronjgova" u Puli)

Slika 7. Letak Noći muzeja 2013.; snimio: Ivan Kraljević

i zainteresirane mlade glazbenike, ove su godine svoj radni prostor našle u inspirirajućem interijeru Spomen-sobe. Za 2014. zatražili smo sredstva za prijevod i tisak knjige „*Teatro di poesia*“ in the *Opera House: The Collaboration Of Antonio Smareglia And Silvio Benco* Đulijane Ličinić van Walstijn.

www.smareglia.info

Internetsko predstavljanje građe i aktivnosti Sveučilišne knjižnice smatramo bitnim segmentom našeg rada. Na mrežnim stranicama Knjižnice www.skpu.hr moguće je pronaći podatke o svim našim zbirkama, pa tako i o ostavštini Antonija Smareglie. Na redovito ažuriranoj stranici (sl. 8.), osim faktografskih činjenica, popisa građe i dokumentacije, galerije slika i popisa literature, može se pronaći i začetak digitalne zbirke Smareglie-

vih rukopisa – trenutačno su to 34 pisma (90 str.), s tendencijom povećanja zbirke. Virtualni su posjeti u porastu (od 15 970 posjetitelja 2008. do 23 072 u trenutku pisanja ovog rada), što govori o kvaliteti stranica, ali i o zainteresiranosti internet-skih korisnika za tu temu. To rezultira i dodatnim kontaktima zainteresiranih koji se nakon posjeta internetskim stranicama žele detaljnije upoznati s ostavštinom maestra.

GLAZBENA GRAĐA NA SVEUČILIŠTU JURJA DOBRILE U PULI

Kako je Sveučilišna knjižnica dio integriranog sustava, točnije sastavnica integriranog Sveučilišta, bilo bi nepravедno ne spomenuti gdje i kakva još glazbena građa postoji na Sveučilištu u Puli, koje u svom sastavu ima i Odjel za glazbu.

Antonio Smareglia

Uvodna stranica

- Životopis
- Djela maestra A. Smareglie
- Ostavština Antonia Smareglie
- Virtualna ostavština
- Popis građe i dokumentacije
- Publikacije
- Galerija slika
- Literatura
- Impresum
- Kontakt

Sveučilišna knjižnica u Puli

Brojač posjeta: 22796

Spomen-soba A. Smareglia

Prigodom 150. obljetnice rođenja istarskog skladatelja Antonija Smareglie, 5. svibnja 2004. godine otvorena je skladateljeva spomen-soba u njegovoj rodnoj kući u Puli. Uređenje spomen-sobe financirali su talijanska Regija Veneto, Istarska županija i Grad Pula. Izloženu dokumentarnu građu o A. Smaregli poklonili su skladateljeva kći, pok. Silvia Smareglia, njezina djeca, pok. Silvano Smareglia i Adua Smareglia Rigotti, te njezine unuke Annamaria Smareglia Borgioli i Mariarosa Rigotti Longo. Svoje radove posvećene Smaregli darovali su kipar Alfredo Sficco, slikar i kipar Gualtiero Mocenni i drugi autori.

Zahvaljujemo svim darovateljima, kao i Glazbenoj izdavačkoj kući Sonzogno (Casa musicale Sonzogno) Piera Ostalija iz Milana i Zakladi Teatro Comunale "G. Verdi" iz Trsta.

Sveučilišna knjižnica u Puli upravlja Spomen-sobom i arhivskom građom koja je posvećena A. Smaregli. Stalni postav izložbe smješten je u jednoj prostoriji u prizemlju skladateljeve rodne kuće. Izložci (pisma, fotografije, partiture, audio zapisi, publikacije, slike, grafike i dr.) upoznaju posjetitelje sa skladateljevim životom i djelom. Izložena su i umjetnička djela posvećena skladatelju, a posjetitelji mogu slušati, odnosno gledati, zvučne i video zapise pojedinih njegovih skladbi.

Slika 8. <http://www.smareglia.info>

Dio glazbene građe nabavljen je i koristi se za potrebe studiranja, a nalazi se u Knjižnici koja pokriva potrebe triju odjela (Odjela za humanističke znanosti, Odjela za studij na talijanskom jeziku i Odjela za glazbu). Knjižnica je namijenjena studentima i profesorima, a fond ima više od 700 knjiga s područja povijesti glazbe, teorije glazbe i metodike. Oko 30 % naslova čine notni sadržaji, od čega je 50 % darovanih Knjižnici, dok su ostale knjige većinom kupljene. Tome treba pribrojiti i periodiku te audiozbirku s više od 850 jedinica (gramofonskih ploča, CD-ova, DVD-ova). Građa je popisana i obrađena prema pravilima knjižničarske struke, upisana je u inventarne knjige te pretraživa u knjižničnoj bazi Crolist sustava umreženih knjižnica Sve-

učilišta u Puli,⁸ dok je postav građe na policama napravljen prema sustavu univerzalne decimalne klasifikacije. Drugi dio čini ostavština Slavka Zlatića.

Ostavština Slavka Zlatića

Slavko Zlatić (Sovinjak, 1910. – Pula, 1993.) bio je dirigent i skladatelj, glazbeni pedagog, etnomuzikolog. Studij glazbe započeo je u Trstu, a završio u Zagrebu. Bio je predsjednik Hrvatskog društva skladatelja, Saveza kompozitora Jugoslavije i član Međunarodnog savjeta za glazbu pri UNESCO-u.⁹ Znakovite su riječi muzikologa mr. sc. Branka Radi-

⁸ <http://161.53.146.5/lb01/search.html>

⁹ Više informacija na: hr.wikipedia.org

ća,¹⁰ koji za Zlatića kaže da je on za Istru isto što i Sibelius za Finsku, no da nije dovoljno valoriziran.

Zlatić je za života predlagao Gradu Puli da preuzme cijelu njegovu ostavštinu, i to u sklopu vile u kojoj je stanovao te da sav prostor prenamjeni u muzejski, a njemu osigura zamjenski stan.¹¹ Ta plemenita ideja, nažalost, nije ostvarena, iako je tročlana gradska komisija 1994. popisala svu građu,¹² tako da je nakon Zlatićeve smrti vila prodana, a ostavština 1997. najprije dopremljena na tadašnji Pedagoški fakultet u Puli, a potom podijeljena na tri dijela koja su dodijeljena na korištenje Pedagoškom fakultetu u Puli (danas Sveučilište u Puli), Hrvatskome glazbenom zavodu i Državnom arhivu u Pazinu. U arhivi Knjižnice triju odjela čuva se i prvi popis inventara iz 1994., kao i drugi, iz 1997. godine, čiji je sastavni dio i ugovor sa suprugom preminulog skladatelja u kojemu se navodi da je Pedagoškom fakultetu dan na uporabu veći dio ostavštine. Broj stavki u prvom popisu inventara u neskladu je s drugim, pretpostavljamo zbog različitog pristupa pri popisivanju.

Ostavština u Puli pohranjena je u dvije učionice i u Knjižnici (trezorska knjižna

građa izdvojena je prema godini izdanja – knjige do 1900.). U jednoj od učionica, prostoriji u kojoj je nekad predavao i sam Zlatić, nazvanoj Dvorana Slavka Zlatića, nalazi se stalni izložbeni postav. Popis sadržava, kako je navedeno u dokumentu, 1719 svezaka građe općeg fonda, 1900 svezaka građe s područja glazbe, 179 gramofonskih ploča, 74 magnetofonske vrpce te klavir i radni stol. Prema knjižničarskim pravilima o donacijama, na svu građu stavljen je pečat *Ostavština Zlatić*. Unutar Knjižnice izdvojen je dio zavičajnog karaktera. Knjižna je građa uklopljena u postojeći fond Knjižnice i tako je popunila praznine u postojećem fondu iz glazbene kulture, u zavičajnom te u povijesnom dijelu koji se odnosi na književnost. Sva je građa pretraživa i dostupna online.

Pregledavajući popise ostalih dijelova Ostavštine Zlatić koji su pohranjeni u Državnom arhivu u Pazinu i u Hrvatskome glazbenom zavodu, nameće se zaključak da različite ustanove na različit način vode i popisuju građu, tako da je teško ustanoviti ukupan točan broj jedinica, tj. opseg ostavštine. Nisam prva koja ističe potrebu revizije cjelokupne ostavštine, a nju bi trebali obaviti stručnjaci, muzikolozi-dokumentaristi.

ZAKLJUČAK

Svi stručnjaci koji se brinu o vrijednoj građi, pogotovo onoj koja pripada kategoriji ostavštine, tu građu, među ostalim, čine dostupnom krajnjim korisnicima. Zato bi trebalo pojednostavniti put od građe do informacije o njoj, i obrnuto: bez obzira na fizičku razdvojenost baštine i vrstu ustanove koja se o njoj brine, treba raditi na integracijskim rješenjima

¹⁰ Predavač glazbenog praktikuma pri Odjelu za odgojne i obrazovne znanosti pulskog Sveučilišta.

¹¹ Hauser, Nuša. Svu Zlatićevu ostavštinu pod isti krov. // Glas Istre, 25. veljače 2010., 42-43.

¹² „...imenovana je 3. svibnja 1993. godine Komisija za popis ostavštine u sastavu: Davor Mandić, ravnatelj Povijesnog muzeja - predsjednik, Renato Pernić, muzikolog i muzički urednik Radio-postaje Pula - član, Zvonimir Ivančir, profesor na Pedagoškom fakultetu, Pula - član“, Službeni dokument Sveučilišta Jurja Dobrile u Puli s naslovom *Slavko Zlatić: Popis inventara - ostavštine*, Pula, 1994.

(posebice se to odnosi na ostavštinu Slavka Zlatića), metapodatke učiniti virtualno vidljivima, pretraživima i objedinjenima.

Više je puta isticana potreba provođenja odgovornije brige o istarskoj i o glazbenoj baštini, pa stoga nadležne institucije i matične ustanove ne bi smjele previdati tu činjenicu. U svim dosadašnjim istraživanjima uočena je kadrovska insuficijencija te se zaključuje kako bi bilo najučinkovitije posao sređivanja glazbene baštine dodijeliti lokalnim muzikološkim stručnjacima. Kad je riječ o Sveučilišnoj knjižnici u Puli (i o sličnim ustanova neposredno vezanima za Sveučilište), u rad na glazbenoj građi trebalo bi uključiti i studente Sveučilišta, i to putem sustava ocjenjivanja ECTS bodovima. Problem neodgovarajuće brige o glazbenoj građi samo je primjer jednoga od ključnih problema s kojim se Sveučilišna knjižnica u Puli (a i druge slične ustanove) već dugo godina susreće, i to ne samo vezano za spomenutu vrstu građe: sve specijalne vrste građe koje tako velika knjižnica posjeduje (plakati, razglednice, geografske karte, likovne mape i sl.) također vane za specijaliziranim stručnim osobljem i odgovarajućom obradom te za primjerenom javnom prezentacijom.

LITERATURA

Bonifačić, Vera. Music Libraries and Collections in Croatia. *Arti Musices*, sp. issue 1 (1970): 47-60.

Duraković, Lada. Građa za povijest Hrvatske glazbe: ostavština Antonia Smareglie u Glazbenoj zbirci Sveučilišne knjižnice u Puli. *Arti Musices*, 29/2 (1998): 285-296.

Hauser, Nuša. Svu Zlatićevu ostavštinu pod isti krov. *Glas Istre*, 25. veljače 2010, str. 42-43.

Jurčić, V. Glazbeni arhivi u Istri – stanje i perspektive sređivanja. Zbornik radova s Drugog međunarodnog muzikološkog skupa *Antonio Smareglia i njegovo doba*. Novigrad: Polivalentni kulturni centar Istarske županije, 2000, str. 391-399.

Ličinić, Đulijana. Glazba i baština: Kajde iz arhiva. *Vijenac*, 70(1996): 29.

Ličinić van Walstijn, Đulijana. *Antonio Smareglia (1854 – 1929): prigodom 150. obljetnice skladateljeva rođenja i otvaranja spomen-sobe u njegovoj rodnoj kući u Puli*. Pula: Sveučilišna knjižnica u Puli, 2004.

Rigotti Longo, Mariarosa. Biografske bilješke. Antonio Smareglia. Pula: Sveučilišna knjižnica u Puli, 2004.

Tuksar, Stanislav. Glazbeni arhivi i zbirke u Hrvatskoj. *Arti Musices*, 1(1993): 3-26.

Zakon o knjižnicama. // NN 105/97.

Korespondencija iz ostavštine Antonija Smareglie, Sveučilišna knjižnica u Puli.

Slavko Zlatić. *Popis inventara – ostavštine* (fotokopija). Pula, 1994.

Službeni dokument Sveučilišta Jurja Dobrile u Puli: "Ostavština Zlatić" kao dodatak Ugovoru, Ur. br. 2168-380/01-97/372. Pula, 1997.

Službeni dokument Sveučilišta Jurja Dobrile u Puli: Anex Ugovora, Ur. br. 2168-380/01-00/01. Pula, 2000.

Mrežne stranice

- <http://161.53.146.5/lb01/search.html>
- www.hazu.hr
- www.hgz.hr
- www.istrapedia.hr
- www.rism.info
- www.skpu.hr
- www.smareglia.info
- hr.wikipedia.org

**MUSICAL HERITAGE IN
UNIVERSITY LIBRARY OF PULA,
WITH FOCUS ON ANTONIO
SMAREGLIA MEMORIAL ROOM**

The University Library of Pula is a general science library which has two functions: university library, i.e. scientific research, and a wider cultural function with the task to care for written heritage, especially the heritage of regional and national importance. It was founded back in 1949 as Scientific Library and as of 1956 it has obtained a mandatory copy of every document printed in Croatia. In 2006 it became an integral part of the University of Juraj Dobrila in Pula, and the Library Centre at this University. It is located in the centre of Pula, with 2,800 square metres of space, at five locations, and the staff of 22 employees. The musical department of the Library consists of the Musical Collection and the Memorial Room of Antonio Smareglia. The Musical Collection was built up when a part of the museum holdings obtained from mandatory copies was singled out, and it comprises about 700 volumes of sheet

*music publications, and an audio library with 2480 sound recordings, mostly classical music. The most valuable holdings are the three volumes of autographs of the score for the opera *Nozze Istriane (Istrian Wedding)* by A. Smareglia. There is also audio equipment in the Collection. The Library obtains donations by distinguished Istrians, and one of such donations was the foundation of the Memorial Room of A. Smareglia, decorated in his house. The permanent exhibition in the Memorial Room of this Istrian composer comprises various archival materials (letters, photographs, scores, audio recordings, publications, paintings, graphics and works of art dedicated to the composer). Visitors can listen to, or watch audio and video recordings of his compositions. The Memorial Room is promoted through different events, mostly at concerts and symposiums. The work on the Collection content is related to musicological editing of manuscripts and type-written texts of the legacy, and digitisation of manuscripts. All information on the Collection, including the digitised material is available on the Library website (www.skpu.hr).*